T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ

“BABKO”
BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJESİ

“HALK ÇALGILARI ORKESTRASI KURMA VE GELİŞTİRME”PROJESİ
SONUÇ RAPORU

Yard. Doç. Dr. Mehmet Ali ÖZDEMİR

İSTANBUL - 2014

ÖNSÖZ:

Ülkemizde Halk Müziği çalışmaları 1900 yıllarında başlamış olmakla birlikte Cumhuriyetin kurulması ile hız kazanmıştır. Birçok derleme gezileri o dönemde ve o dönemleri takip eden yıllarda yapılmış, binlerce halk ezgisi toplanmış, halk çalgıları ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Elde edilen bulgular ve bilgiler belli yerlerde toplanmakla birlikte diğer yandan kişisel arşivlerin oluşmasını da sağlamıştır.

Toplanan bulgu ve bilgiler özellikle ulusal müziğin yaratılması sürecinde bestecilere, icracılara, araştırmacılara ve eğitimcilere kullanmaları için ciddi materyaller oluşturmuştur. Bugün bu materyallerin kullanılması ile yine binlerce çalışmanın/eserin üretilmiş olduğunu bilmekteyiz.

Bu bağlamda Halk Çalgıları, halk ezgilerinin icrası ile sınırlı kalmış ve bu icra biçiminin dışına çıkmamıştır. Böylece hem çalgılar gelişmeci bir yol izleyerek kendine yeni alanlar açamamış ve hem de halk ezgileri tek boyutlu bir icra ile karşı karşıya kalmıştır. Genel anlamda toplu icra geleneğine dayanmayan halk müziği icrası ancak radyolarda kurulan korolara eşlik düzeyinde uygulanmıştır.

Bir topluluk olarak halk çalgılarının bir araya getirilerek yeni bir müzik anlayışının oluşturulması düşüncesi tarafımca 1980´li yılların sonlarında oluşturulmaya başlamıştır. Daha önceleri yazmış olduğum "Trakya Karşılaması", "Köyde Düğün" gibi birkaç yaylı çalgılar kuarteti ile elde ettiğim deneyim sonucunda, Halk Çalgıları için bazı denemelerin yapılmasının önünü açmıştır. İlk olarak yazdığım "Arayış"(1991) isimli "Bağlama Dörtlüsü" (iki tambura, bir divan ve bir bas bağlama için) ile ilk adım atılmış ve devamında "Arayış" (1992) isimli "Bağlama Beşlisi" nin (bir solo tambura, iki tambura, bir divan ve bir bas bağlama için) yazılmasına zemin hazırlamıştır. Bu çalışmalar o dönem Marmara Üniversitesi içerinde ve dışında verilen konserlerde seslendirilmiştir.

Bu sürecin devamında 90´lı yılların ortalarından itibaren Halk Çalgıları Orkestrası kurma çalışmalarını ve çalınacak ezgilerin düzenlenmesi ile ilk adımlar atılmaya başlanmıştır.

Başlangıcından bugüne kadar geçen sürede hem çalışmanın içinde bulunan, icra eden ve hem de çalışmanın dışında eleştirileri ile destek veren tün meslektaşlarıma, öğrenci arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul

2013

İÇİNDEKİLER:

Önsöz

İçindekiler

Fotoğraf Listesi

Şekil Listesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Araştırmanın Amaçları

Araştırmanın Önemi

Tanımlar

Araştırma Materyali ve Yöntem

İlgili Literatür Işığı Altında Projenin Yeri

Araştırmanın İlgi Alanındaki Kaynaklar

Araştırmanın Gelişme Basamakları

İKİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

1. Araştırma Materyalleri Olarak Orkestrada Yer Alacak Çalgılar

A. Tezeneli Çalgılar:

a) Cura

b) Tambura

c) Divan

d) Bas Bağlama

e) Tar

B. Yaylı Çalgılar

a) Kemane

b) Küçük Iklığ

c) Orta Iklığ

d) Büyük Iklığ

C. Nefesli Çalgılar

a) Kaval

b) Mey Ailesi

D. Vurmalı Çalgılar

a) Koltuk Davulu,

b) Bendir ve Daire

Halk Çalgıları Orkestrası Kurulumu ve Oturma Düzeni

2. **Araştırma Materyalleri Olarak Orkestranın Çalacağı/Çaldığı Dağarcık/Repertuar:**

<u>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM</u>

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

KAYNAKÇA

EKLER

1. **Ek-1 Bağlamalarda Kullanılan Burgular**
2. **Ek-2 Süit 2 (Düzenleme: Mehmet Ali Özdemir)**
3. **Ek-3 Yolculuk (Mehmet Ali Özdemir)**
4. **Ek-4 Karanfilim Budama (Düzenleme: Mehmet Ali Özdemir)**
5. **Ek-5 Bencileyin (Mehmet Ali Özdemir)**
6. **Ek-6 Macar Dansı (Brahms- (Uyarlama: Mehmet Ali Özdemir)**

FOTOĞRAF LİSTESİ

1. **Cura**
2. **Tambura**
3. **Divan**
4. **Divan**
5. **Bas Bağlama**
6. **Bas Bağlama**
7. **Bas Bağlama**
8. **Bas Bağlama Burgular**
9. **Bas Bağlama Teller**
10. **Bağlama Ailesi**
11. **Tar**
12. **Kemane**
13. **Kemane**
14. **Küçük Iklığ**
15. **Küçük Iklığ**
16. **Orta Iklığ**
17. **Orta Iklığ**
18. **Orta Iklığ**
19. **Büyük Iklığ**
20. **Büyük Iklığ**
21. **Büyük Iklığ**
22. **Yaylı Çalgılar Toplu**
23. **Yaylı Çalgılar Toplu**
24. **Yaylı Çalgılar Toplu**
25. **Kaval**
26. **Mey**
27. **Mey**
28. **Koltuk Davulu**
29. **Bendir**
30. **Daire**

NOTA VE ŞEKİL LİSTESİ:

1. **Cura Akort Göstergesi**
2. **Tambura Akort Göstergesi**
3. **Divan Akort Göstergesi**
4. **Bas Bağlama Akort Göstergesi**
5. **Tar Akort Göstergesi**
6. **Kemane Akort Göstergesi**
7. **Küçük Iklığ Akort Göstergesi**
8. **Orta Iklığ Akort Göstergesi**
9. **Büyük Iklığ Akort Göstergesi**
10. **Kaval Ses Sınırları**
11. **Mey Ses Sınırları**

"HALK ÇALGILARI ORKESTRASI KURMA VE GELİŞTİRME" PROJESİ

I.BÖLÜM

GİRİŞ:

Tarihsel süreçte müziğin gelişmesine büyük katkı sağlayan araçların başında çalgılar yer almaktadır. Çalgıların bu gelişmeye katkıları iki açıdan düşünülebilir. Bunlardan biri çalgılardaki yapısal gelişmelerdir. Çalgı yapımcılarının farklı bilimsel görüşleri de işin içine katarak üretmiş oldukları çalgılar sonucunda üretilen müziklerin niteliğinin artmış olduğunu bilmekteyiz, görmekteyiz. Diğer yandan buna paralel olarak icracıların da bu gelişmiş çalgıları çalmaları sonucu icra tekniklerini geliştirmeleri doğal olarak müzik eseri üreten bestecilerin de daha teknik eserler yazmalarını sağlamıştır, onların da düşünce biçimlerini etkilemiştir.

Daha açık bir söyleyişle "Çalgısal Gelişim, Müziksel Gelişimin Lokomotifi Olmuştur" denebilir. Bu proje genel anlamda bu ilkeden hareket etmektedir

Anabilim Dalımız 2006 yılında yapılan Eğitim ve Öğretim Programında değişiklik sonucunda, Halk Çalgılarımızdan "Bağlama"yı Bireysel Çalgı Dersi (Eski programa göre Ana Çalgı) içerisine ABD genel kurulunda yapılan oylama sonucunda alınmıştır.

2006/2007 yılı itibariyle başlayan "Bağlama" dersleri ile ilgili yaptığımız programda 1992 yılında hazırlamış olduğum yüksek lisans çalışmasında oluşturduğum sistem kullanılmaya başlamıştır. Bu durum ülkemizde bu alanda kullanılan yeni bir sistemdir. Programımızda yer alan ve V. Yarıyılda başlayarak dört dönem olarak devam eden "Oda Müziği ve Orkestra" dersi içerisinde Bağlama öğrencileri ile bu sistemle çalışmalar yapılmaktadır.

Diğer yandan 1990'lı yılların başlarında çalışmaya başladığım "Bağlam Toplulukları ile Oda Müziği" yapabilme düşüncesi, 1997 yılında İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarında 5. Müzik Günleri Sempozyumunda (Özdemir, M. Ali, 1998) bildiri olarak aynı başlıkla sunulmuştur.

Bu düşünce ışığında daha sonraki yıllarda Halk Çalgıları ile "Oda Müziği" yapmak amacı ile tekrar ele alınarak, tarafımca 1999 da Marmara Üniversitesi Müzik Bölümünde ve 2002 yılında Kadıköy Halk Eğitim Merkezinde "Halk Çalgıları Orkestrası" adı altında oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda konserler verilmiştir.

Araştırmanın Genel Amaçları:

Halk Çalgıları Orkestrası Kurma Ve Geliştirme projesinin genel amaçlarını şu şekilde ele alabiliriz:

1. Halk Çalgılarının belli bir standarda kavuşturulabilmesi:
2. Halk Çalgıları Orkestrası Kurulumunun oluşturulabilmesi,
3. Halk Çalgıları Çalanların Halk Müziği dışında yeni eserleri orkestra düzeneğinde/düzeni içerisinde çalabilmeleri,
4. Bestecilerin dikkatini bu alana çekerek eser üretilmesi ve giderek belli bir dağara sahip olunması/dağarın oluşturulabilmesi,
5. Bağlama, Geleneksel Türk Halk Müziği, Okul Çalgıları ve Oda Müziği/Orkestra derslerinin daha verimli olarak sürdürülebilmesi,
6. Anabilim Dalımızdan başlayarak, fakültemiz ve Üniversitemizde yeni bir topluluğu "Akademik Yapı" içerinde kurulabilmesi ve bir model olarak ülke geneline yaygınlığının sağlanabilmesi, olarak sıralanabilir.

Araştırmanın Önemi

Halk Çalgıları Orkestrası Kurma ve Geliştirme Projesi ülkemiz müzik kültürüne yeni bir yaklaşım getirmesi açısından önemlidir.

Bu araştırma yeni bir yaklaşım olarak;

1. Eğitim –Öğretim sürecine yeni bir değer katacağından ve öğretmen adaylarına gelecek yaşamlarında yeni bir çalışma alanı oluşturacağından dolayı önemlidir.
2. Halk Çalgılarının müziğin evrensel kuralları açısından belli standartlara kavuşturulması açısından önemlidir.
3. Yeni bir oluşum olarak düşünülen "Halk Çalgıları Orkestrasının" ülkemiz müzik yaşamına kazandırılması açısından önemlidir.
4. Halk Çalgıları çalanların halk müziği dışında farklı müzik renklerini yaşamlarına katmaları ve farklı dönem ve kültürlerde üretilmiş eserleri seslendirebilmeleri açısından önemlidir.
5. Bestecilerin ve Eğitim Müziği Bestecilerinin araştırma sonuçlarına dayanarak üretecekleri eserlerin ülkemiz müzik kültürüne yapacağı katkılar açısından önemlidir.

6. Ülkemizde araştırma konumuz olan Halk Çalgıları Orkestrası bağlamında ilk ve tek çalışma olacağından dolayı önemlidir.
7. Çoksesli müziğin yaygınlaşması ve yeni bir anlayışın ülkemiz müzik kültürüne sunulması açısından önemelidir.
8. Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında okutulmakta olan yukarıda adlarını saydığımız derslerin amacına uygun olarak uygulanabilmesi açısından önemlidir.

Bu önemlerin yanı sıra 9. Kalkınma Planında yer alan "İşitsel sanatların gelişmesi/geliştirilmesi" 639.maddesinde yazan konunun içeriği açısından önemlidir.

9 Kalkınma Planı 2006/2013:

(639. Görsel, işitsel ve sahne sanatlarının gelişimi ve desteklenmesi için uygun ortamlar hazırlanacaktır.)

Araştırma sonucu elde edilen bulgular sonucunda;

a) Yazılacak yeni eserlerin Orkestra tarafından seslendirilmesi,,
b) Araştırma sonucunun raporlaştırılası,
c) Oluşturulan Dağarcığın kitapçık olarak basılarak(Orkestra partileri ve çalgı partileri ayrı arı olmak üzere) alana kazandırılması ve diğer kurumların bu kaynaklardan yararlanabilmelerinin sağlanması,
d) Eğitim-öğretimde kullanılabilecek materyallerden bir bölümünün oluşturulması,

Tanımlar:

Halk Çalgısı: Halkın kendi yaşam koşullarından oluşan gereksinimlerini karşılamak amacıyla, kendi olanakları çerçevesinde yaptığı, yöresel beğeni ile biçimlendirdiği, yöresel çalma veya ifade etme şekilleriyle işlev kazandırdığı çalgılara halk çalgısı diyebiliriz.

Halk Müziği Çalgısı: Halk Müziğinin üretim ve tüketim sürecinde kullanılan çalgılara halk müziği çalgısı diyebiliriz.

Orkestra: "*Orkestra dilimize Fransızca ve Yunancadan girmiş bir sözcüktür.(Türkçe Sözlük–1988) Yunanca "Dans etmek" anlamına gelen* ***orkheomai*** *fiilinden türetilmiştir. Tiyatrolarda sahne ile halkın oturduğu kısım arasındaki yere eski yunanlılar "Orkestra" derlerdi. Dansçılar işte orada kendi hareketlerini gösterirlerdi. Şimdi de, (zamanımızda)çalan sanatçılar, seyirci ile sahne arasındaki aynı orkestra boşluğunda toplanıyorlar. Onların bu*

toplu takımına orkestra denilir.(Gazimihal–1961) "Çeşitli çalgı sanatçılarından oluşan geniş seslendirme topluluğu." (Say–2005) olarak açıklanmış ve tanımlanmıştır. Günümüzde ise çalgı topluluğu olarak algılanmakta veya anlaşılmaktadır. Fakat anlaşılan diğer bir durum da çoksesli bir müzik icrasının yapılmasıdır. Doğal olarak bu da belli bir düzenle, sistemle oluşmaktadır. Herhangi bir şekilde bir araya gelerek oluşan bir topluluktan çok, belli sayılarda ve belli çalgıların bir araya gelmesinde oluşan bir topluluk olarak düşünülmektedir.

Orkestra, kuruluş durumlarına göre adlar almaktadır. Senfoni Orkestrası, Filarmoni Orkestrası, Oda Orkestrası, Yaylı Çalgılar Orkestrası, Nefesli Çalgılar Orkestrası vb. yaptığımız bu açıklamalar ışığında ***"Halk Çalgıları Orkestrası"*** *adlandırmamız da yerinde olacaktır."* (Özdemir, M. Ali; 2007)

Araştırma Materyali ve Yöntem

1. Araştırma Materyalleri;

a. Çalgılar;

Araştırmanın temel materyali halk çalgılarıdır. Bunlar olmaksızın araştırma yürütülemez/yapılamaz. Araştırmanın gerçekleşebilmesi için;

Bağlama Ailesi; (12 adet Bağlama, 1 adet Divan Sazı, 1 adet Bas Bağlama, 1 adet Cura.) 1 adet Tar. Yaylı Çalgılar grubu; (1 adet Kemane, 1 adet Küçük Iklığ, 1 adet Orta Iklığ 1 adet Büyük Iklığ.) Nefesli Çalgılar Grubu; Farklı seslerden 6 adet Kaval ve yine farklı seslerden 4 adet Mey, Vurmalı Çalgılardan; 1 adet bendir, 1 adet Daire ve 1 adet Koltuk Davulu yaptırılmış /satın alınmıştır.

b. *Çalınabilecek ve yazılacak eser dağarı*;

Araştırmanın sonuçlarının ortaya çıkabilmesi için uygulanabilecek eser dağarına ihtiyaç olacaktır. Bu eserler; Halk Ezgilerinden Düzenlenerek, Farklı oda müziği veya orkestra eserlerinden tarafımca uyarlanarak (mevcut ve bilindik Batı Müziği bestecilerinin eserlerinden) ve Halk Çalgıları için tarafımca yazılmış çoksesli deneysel ürünler olarak sıralanabilir.

c. *Teknik teçhizat*;

Araştırma sürecinde çalgıların yapımından başlamak üzere ve provaların görüntülerinin kaydedilmesi için Video Kamera, Nota yazımı, metin yazımı ve görüntülerin incelenmesi için Dizüstü Bilgisayar, Projeksiyon Cihazı ve perde, nota çıktılarının alınması için yazıcı ve çalışmalarda ve konserde kullanılmak üzere 20 adet Nota sehpasına alınmıştır.

2. Kullanılan Yöntemler;

a. *Deneysel Yöntem*,

Bugüne kadar yapılmış olan çalışmalar ışığında halk çalgıları ayrı ayrı ve hem de birbirleri arasında standartlığının sağlanabilmesi için, bir çalgı yapımcısı ile çalışılmıştır.

"Halk Çalgıları Orkestrası Kurma ve Geliştirme" başlıklı projemizin 04-03-2010 tarihinde onaylanmasından sonra öncelikle çalgıların yapılması için görüşmelere başlanmış ve "Karlı Müzik Çalgı Yapım" isimli işletmenin verdiği teklif kabul edilerek yapım başlamıştır. Çalgıların yapımı ile ilgili olarak daha önceki deneyimler üzerinde Haydar Karlı ile görüşmeler yapılarak ölçüleri ve şekilleri ile ilgili durumlar belirlenmiştir. Çalgıların tekne boyutları, tel uzunlukları, sap uzunlukları gibi konular çalgı yapımcısı ile çalışılmıştır. Yapılan çalgıların ölçüleri (boyutları ve oranları), tel kalınlıkları gibi teknik özelikleri denenmiş ve bulgular bölümünde açıklanmıştır. Hem çalgıların bireysel olarak durumları saptanmış ve hem de birbirleri arasındaki ilişkileri sonuçlandırılmıştır. Bazı çalgılar dışarıdan yaptırılacağı için (kavallar, meyler, tar ve ritim çalgıları) onlarla ilgili isteklerimiz Haydar Karlı´ya bildirilmiştir. 2010 yılı Ağustos sonu- Eylül ayı başlarında çalgıların yapımları bitmiştir. Dönem başı itibarıyla derslerin başlaması ile birlikte çalışmalara da başlanılmıştır. Ancak bu süreçte bazı güçlüklerle karşılaşılmıştır. Şöyle Ki;

1. Tüm çalgılardan kurulu bir orkestrada görev yapacak yeteri sayıda öğrenci bulunamamaktadır.
2. Bazı çalgıları (Iklığ gibi) genel olarak zaten çalan sayı yok denecek kadar azdır ve ancak yeniden yetişmesi gerekmektedir.
3. Birlikte çalışma saatleri tüm öğrencilere uymadığından dolayı çalışmalar aksayarak yürütülmüştür.
4. Çalışmaların başlamasından 5-6 ay sonra Bağlamaların ses tablalarında (kapaklarında) meydana gelen çökmeler sazların tekrar bakıma gitmesini doğurmuştur. Bu durum daha önce hesaba katılmamış ve dolayısı ile 2011 yılının bahar dönemi verimli geçememiştir.

Bu dönem içerisinde eser düzenlemeleri yapılmış ve notaları yazılarak hazırlanmıştır. Bu süreçte çalgıların tamir işleri bitirilmiş ve çalışmaya hazır hale getirilmiştir.

Yeni dönem başladığında tekrar çalışma başlatılmış ve yılsonu konserine kadar devam etmiştir. Öncelikle ıklığ çalan olmadığı için bu çalgıları çalacak kişiler belirlenmiş ve bunlarla ayrı çalışmalar yapılmıştır. Yaylı çalgı çalan öğrencilerden kurulan ıklığ grubu kısa sürede çalgıları belli bir düzeyde çalabilmiş ve orkestranın oluşmasına büyük katkı sağlamışlardır.

Diğer yandan orkestranın nasıl bir düzenle oturacağı, mevcut olan eser listesine yenilerin nasıl katılacağı gibi sorulara yanıt bulmaya çalışılmıştır. Yazılan yeni yaratıların denenmesi yine bu yöntemle yapılmış ve verilen konserlerle tartışmaya açılmıştır.

b. Betimsel Yöntem;

Çalgılar başta olmak üzere yazılmış ve basılmış materyaller taranarak, elde edilen bulgular ışığında deneysel çalışmanın izleyeceği evreler belirlenmiştir. Çalınabilecek eserlerin belirlenmesi ve uygulanabilirliği yine bu yöntemle elde edilen bulgular ışığında ortaya konmuştur.

c. Tarihsel Yöntem

Özellikle halk çalgılarının tarihsel süreçteki durumları geçirmişi kaynaklar taranarak elde edilen bilgiler Tarihsel Yöntemle saptanmıştır**. "**Halk çalgıları ile ilgili geçmişten günümüze kullanılmış ve kullanılmakta olan çalgıların durumunu belirtmek için şu şekilde bir açılım geliştirebiliriz:

1. Kaybolmuş Çalgılar
2. Geliştirilmiş Çalgılar
3. Yaşayan ve Kullanılan Çalgılar.

Üç başlık altında inceleyebileceğimiz Halk Çalgılarını neler olduğunu kısaca açıklamaya çalışalım.

1. ***Kaybolmuş Çalgılar:***

Halk çalgılarımız tanımına uygun olarak yapılan ve zaman içerisinde kullanılmadığı için unutulan çalgılar olarak açıklanabilir. Bulgarı, Rebap, Eğit, Çığırtma… vb bu guruba giren çalgılardan bazılarıdır.

2. Geliştirilmiş Çalgılar

Geliştirilmiş Çalgıları iki açıdan değerlendirebiliriz. Bunlardan ilki, tarihin derinliklerinde kalmış, bazı taş kabartmalarda ve eski kaynaklarda rastlanan bu çalgılar günün koşullarına uygun olarak tekrar üretilmişlerdir. Doğal olarak geçmiş durumundan farklı ve daha gelişkin çalgılar olarak müzik yaşamamıza katılmışlardır. Hemen ilk aklıma gelen ise "Iklığ" olmaktadır.

Bir diğer geliştirilmiş çalgı grubu ise kullanılmakta olan halk çalgılarının farklı boyutlarda üretilmesi olarak değerlendirilebilir. "Bas Bağlama", "Bas Kemane", "Karlıma" bu çalgılardan bazılarıdır.

Geliştirilmiş çalgıların üretilmesi de doğal olarak bireylerin, grupların ve giderek toplumun gereksinimlerinden kaynaklandığını düşünmekteyiz. Bu gereksinimler, çoğu kere bireysel olarak ortaya çıkmakta ve giderek yaygınlık kazanmaktadır.

3. ***Yaşayan ve Kullanılan Çalgılar***

Bu çalgılar ise günümüzde yaşamın içerisinde kullanmakta olduğumuz çalgılardır. Yaşayan ve Kullanılan Çalgıların sınıflandırılması bu konu ile ilgili çalışmalar yapan birçok araştırmacının ortak görüşü olarak karşımıza çıkmaktadır."(Özdemir-2007)

Tüm bu yöntemlerin işe koşulması sonucunda elde edilecek bulgular ışığında:

1. Çalgıların yapımı için gerekli bilgilere ulaşılmış, çalgı yapımları gerçekleştirilmiştir.
2. Seslendirilecek dağarın bir bölümü elde edilmiş, yeni yaratıların yazımlar gerçekleşmiştir.
3. Unutulmuş veya unutulmakta olan halk çalgılarından "Iklığ", tarihin derinliklerinden günümüze uyarlanarak güncel yaşama katılması sağlanmıştır.
4. Elde edilen veriler ile Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında okutulan derslerle ilgili gerekli örnek dokümanlar oluşturulmuştur.

İlgili Literatür Işığı Altında Araştırmanın Yeri

Ülkemizde Halk Çalgıları Orkestrası bağlamında bugüne kadar yeterli bir çalışmanın yapılmadığı bir gerçekliktir. Daha çok Bağlama grupları ile yapılan çalışmalar bulunmakla birlikte, bunların bilimsel anlamda bir çalışma olarak ele alınması da çok doğru görünmemektedir. Yapılan çalışmalar daha çok performansa dayalı ve kuramsal çerçeveden uzak olarak ele alınmış olduğu tarafımızca gözlenmektedir. Halk çalgılarının bugünkü çalınma sisteminin dışında yeni bir anlayışı ortaya çıkartamadıkları gibi yeni arayışlara yönelmeleri de çoğunlukla "piyasa" mantığı (kaset, cd vb kayıtları) dışına da çıkamamışlardır.

Ancak; Azerbaycan başta olmak üzere, Kırgızistan, Kazakistan, Gürcistan ve Rusya'da Halk Çalgıları Orkestralarının var olduğu da kaynaklardan edinmiş olduğumuz bilgilerle söyleyebiliriz. Akademik düşünce merkezli yapılan bu çalışmalar, birçok bestecinin eser yazmasını da sağlamıştır. (Ör: Azerbaycan'da Üzeyir Hacıbegov, Kara Karayev gibi) Sözünü ettiğimiz ülkelerde kurulmuş olan orkestralar müziğin evrensel kuralları çerçevesinde çalışmalarını yürütmüşlerdir. Batı müziği eserlerini de orkestralarında rahatlıkla seslendirebilmişlerdir.

Literatür ışığında ülkemiz halk çalgılarından oluşturulacak ve kurulacak orkestranın müziğin evrensel kuralları bağlamında ele alınarak sonuçlandırılması, yeni ürünlerin müzik yaşamımıza kazandırılması bu alanda ortaya konacak yenilikler olarak sıralanabilir. Ayrıca eğitim-öğretim merkezli bakıldığında ise yukarıda adlarını belirttiğimiz Anabilim Dalımızda derslerin olması gerektiği içerikle yürütülmesi ve diğer üniversitelerin ilgili anabilim dallarının da sorunlarına çözüm üretmiş olması ortaya çıkacak faydalardan biri ve en önemlisidir.

Bu bölümde, projenin yapılmış ve yayınlanmış ilgili diğer çalışmalar dikkate alındığında planladığı yenilik ve fayda sağlayıcı özellikleri özetlenecektir.

Araştırma İlgi Alanındaki Kaynaklar

- **SAYGUN, A.ADNAN;** (Makalede A. Adnan Olarak Yazılmıştır); "Kompozitörün Çalışmasına Dair**", Musiki Muallim Mektebi Mecmuası,** Sayı.1 01.04.1934 Ankara
- **ATAMAN, Sadi Yaver**; "Dem Tutma Meselesi", **Musiki ve Sanat Hareketleri Dergisi**, Sayı 4-5, 1. Ve 2. Kanun 1934-35
- **ATAMAN, Sadi Yaver:"Anadolu Halk Sazları"** Burhaneddin Mat. İst. 1938
- **SARISÖZEN, Muzaffer; "**Çoksesli Müzik ve Bağlamalar**" Güzel Sanatlar Dergisi,** MEB yayınları, Sayı 2, Ankara 1940

- **SARISÖZEN;** "Kaval, Tulum, Çifte", **Güzel Sanatlar Dergisi**, MEB yay. Sayı 4, Ankara 1942
- **SARISÖZEN; "**İki Sesli Halk Müziği**" Ülkü Dergisi, Yeni Seri 115, Ankara 1945**
- **ARSUNAR, Ferruh**; "Topal Koşma", **Ülkü dergisi**, Seri III Cilt 1 Sayı 5 Ankara 1947
- **ATAMAN, Sadi Yaver;**"Türk Halk Musikisinde Çokseslilik Meselesi", Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Sayı, 22, 23, 24, 1951
- **GAZİMİHAL, M. Ragıp; Musiki Sözlüğü**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1961
- **GAZİMİHAL, M. Ragıp**; **Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1975
- **AÇIN, Cafer**; "Standart Bağlama Ailesi ve Bağlama Düzenlerinin Bağlamaya Yapmış Olduğu Etkiler", **II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri,** III. Cilt, G.Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, 1983
- **ALTUĞ, Nevzat**; "Çoksesli Müzik Eğitiminde Halk Çalgılarından Yararlanılması", **"1. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu",** 7-9 Mayıs 1984, İzmir
- **ALTAR, C.Memduh; "**Müzikte Neden Çokseslilik**", Erdem (ayrıbasım)Atatürk K.Dil ve Tar. Yük. Kur.** Atatürk Kültür Merkezi, Ank.1987, C II, Sayı. VI,
- **ÖZBEK M,ve Diğerleri**; "**Türk Halk Müziği Çalgı Bilgisi"**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989
- **ÖZDEMİR M. Ali; "Bağlamanın Solo Bir Çalgı Olarak Çoksesli Kullanımı",** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniv. Fen Bil. Enst. İst. 1992
- **ÖZDEMİR, M. Ali,** "Bağlama Toplulukları İle Oda Müziği", **"5. İstanbul Müzik Günleri Sempozyumu"** İst. 1998
- **ÖZDEMİR, M. Ali;** "Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Halk Çalgıları Orkestrası", **"Halk Müziğinde Çalgılar Uluslararası Sempozyumu"** Kocaeli Üniversitesi ve Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı işbirliğinde, Kocaeli 14 – 15 – 16 Aralık 2007

II. BÖLÜM

BULGULAR

Öncelikle çalgıların yapım sürecinde boyutları ve oranları ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda başta bağlamaların bir standarda oturtulması gerekmedeydi. Projeye başlamadan önceki zamanlarda yapmış olduğumuz çalışmalar sonucunda edindiğimiz deneyimler çerçevesinde orkestranın omurgasını bağlama ailesi oluşturacaktı. Senfoni veya oda müziği orkestralarında nasıl ki Yaylı Çalgılar orkestrada etken ve yürütücü durumda ise biz de bu çalışmada/araştırmada bağlama ailesine aynı görevi vermeyi düşündük. Bağlama ailesi içerisinde Tambura boyutu asıl işlemi üstlenecek ve kendi içerisinde I. Ve II. Tambura olarak iki gruba ayrılması gerekecekti. Diğer yandan bağlama ailesi çalgılarından Divan ve Cura´yı ekleyerek ve yakın zamanda geliştirilmiş olan (35-40Yıl) Bas Bağlama ile orkestranın ana gövdesini oluşturduk. Yine aynı gruba (Tezeneli Çalgılar) dâhil edilebilecek çalgı olan Tar´ın da eklenmesi ile orkestranın ana yapısı oluşturulmuş oldu.

Tezeneli çalgılardan oluşturulan bu ana yapının üzerine uzun seslerin (tutan sesler) icrasını yapabilecek ve armonik yapıyı tamamlayacak çalgılar olarak düşündüğümüz Yaylı Çalgıları oluşturduk. En küçük yaylı çalgı olarak Kabak Kemaneyi (Çalışmamızda Yaprak Kemane Kullanıldı) sonra küçükten büyüğe doğru Iklığları (Küçük Iklığ, Orta Iklığ ve Büyük Iklığ) bu yapının üzerine kurguladık.

Dilsiz Kaval çalgısı ses gürlüğü ve duyulduğu ses yüksekliği açısından önde olan bir çalgıdır. Bu nedenden dolayı orkestranın en yukarısında görev verdik. Bu çalgının hemen altına ise nefesli çalgılardan bas ses elde edebileceğimiz Mey çalgısını kullanarak zengin bir duyumun yaratılmasına çalıştık. Bazı eserlerde bu çalgıdan iki ayrı parti olarak yararlanmaya çalıştık.

Ritim çalgılardan kalından inceye doğru Koltuk Davulu, Bendi ve Daire olarak sıraladık.

1. ARAŞTIRMA MATERYALLERİ OLARAK ORKESTRADA YER ALAN ÇALGILAR:

Bu başlık altında araştırma önerimizde yer vermiş olduğumuz Araştırma Materyallerinden Çalgılar ile ilgili olarak, araştırma yöntemlerinin (Deneysel, Betimsel ve Tarihsel Yöntemler) işe koşulması sonucunda elde edilen bulgular verilecek ve çalgıların resimleri ve akort sistemleri belirtilecektir.

Tarihsel yöntemle elde ettiğimiz bilgiler ile çalgı yapımcısı Haydar Karlı´nın deneyiminden hareketle Bağlama Ailesi ın Yaylı Çalgıların ölçüleri belirlendi. .Çalgıların ses tekneleri “Paduk” ağacından olmasına karar verildi. (Yaprak bağlama yapımında farlı ağaçlar

kullanılmaktadır).Ses tablaları Köknar ağacından yapıldı. Bağlama ailesinin tamamında ses kapakları orta eşikten geriye doğru 10-15 derece düşürüldü. Ayrıca tüm çalgıların ses delikleri ses tablası/kapak üzerine orta eşiğin altına ve üzerine açıldı. Ayrıca arka tarafa bir delik daha açılmadı. .Akort burguları Haydar Karlı´nın geliştirdiği vidalı burgulardan yapıldı. Iklığlar ve Bas Bağlamaya Gitar ve Basgitar için kullanılan akort burguları takıldı.

Tar ritim çalgılar hazır olarak alındı. Meyler ve Kavallar Haydar Karlı´nın denetiminde nefesli çalgı yapımcısı Özgür Altın´a yaptırıldı.

A. **Tezeneli Çalgılar**:

1. Cura:

Bağlama ailesinin en küçük üyesi olan cura farklı boylarda yapılarak, kendi içerisinde adlandırılmaktadır. İki telli olan curaya parmak curası, tekne boyu olarak biraz büyük olanlar (ki bunlar tamburadan küçüktür) tambura curası veya bir başka boyutuna da bağlama curası gibi adlar verilmektedir. Ses yüksekliği olarak divandan iki oktav yukarıdan duyulmaktadır. Genel olarak üç grup tel ikişerli olarak bağlanır ve altı tellidir.

Ölçüleri ise şöyledir:

Tekne Boyu: 28 cm,

Tekne eni: 18 cm,

Tekne derinliği: 17 cm,
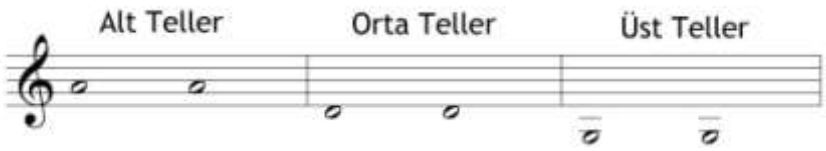
Sap boyu: 39 cm,

İki Eşik Arası: 63 cm

Fotoğraf-1

Halk çalgıları orkestrasında renk çalgı olarak tiz sesleri seslendirmektedir. Akort sistemi olarak kara/bozuk düzen kullanılmaktadır. Akordu şu şekildedir:

Nota/Şekil - 1

2. Tambura:

Yapmış olduğum "Bağlamanın Solo Bir Çalgı Olarak Çoksesli Kullanımı" yüksek lisans çalışmasında da Tambura ölçüsü kullanılmıştı. Cafer Açın, "Standart Bağlama Ailesi" başlığı altında büyük boyuttan küçüğe doğru şu şekilde belirlemiştir: Meydan Sazı, Divan Sazı, Bağlama, Tambura, Bağlama Curası, Tambura Curası. (Açın, 1983) Diğer yandan başka bir kaynakta ise Gazimihal, Sadi Yaver Ataman´dan aktararak şu gruplamayı belirtmektedir. Oniki telli saz, Bozuk, Tambura, Cura ve Bağlama olmak üzere 5 grupta toplamaktadır. (Gazimihal, 1975/144) Kültür Bakanlığınca yayınlanan "Türk Halk Müziği Çalgı Bilgisi" adlı kitapta ise belli bir standarttan söz edilebilir. Ancak söz konusu kaynakta Bağlama, aktarımlı (transpose) çalgı olarak ele alınmıştır. "Fa Tambura" ve "Do Tambura" olarak ayrıştırmanın yanı sıra Bağlama, "Do" Tambura ile aynı çalgı olarak belirtilmiştir. Cura ve Divan da "Fa" ve "Do" olarak ayrıştırılmıştır. (Özbek ve diğerleri–1989) Kısacası bu kaynakta bağlama, tambura olarak ele alınmıştır.

Tekne Boyu: 37 cm,

Tekne eni: 23 cm,

Tekne derinliği: 22 cm,

Sap boyu: 49 cm,
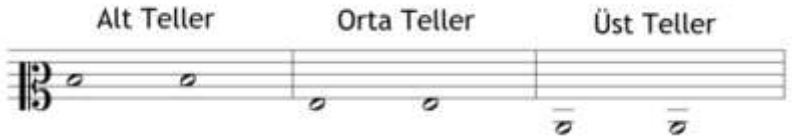
İki Eşik Arası: 79 cm

Fotoğraf-2

Ayrıca en yaygın olarak kullanılmakta olan Bağlama boyutunun da Tambura olduğu belirtilmektedir. Bu durumda genel anlamda icra kurumları, eğitim kurumları, çeşitli kurslar… Gibi birçok alanda kullanılmakta olan Bağlama boyutunun Tambura olduğunu kabul etmek gerekir diye düşünmekteyiz. Dolayısı ile biz de bu çalışmamızda ***"Tambura"*** boyutunu temel alarak orkestrada görev verdik.

"Tambura" çalgısı için de geleneksel akort sistemi olan *"Kara Düzen/Bozuk Düzen"* bu anlamda korunmalıdır. Ancak seslerin yazımında register (ses alanı) gereği "Sol" anahtarı yeterli gelmediğinden "İkinci Çizgi Do Anahtarı" kullanılmalıdır. (Özdemir-1992)

Tambura orkestrada iki gurup halinde yer almaktadır. Bunlar I. Tambura ve II. Tambura olarak adlandırılmıştır. Seslendirmelerde asıl yükü taşıyacaklarından dolayı en kalabalık çalgı gurubu Tambura olarak düşünülmüştür.

3. **Divan:**

Divan sazı, meydan sazı olarak da bilinmektedir. Bağlama ailesinin en büyük çalgısıdır. Bu çalgı Bas Bağlama ile Tamburalar arasında görev yapmakta olup bir yönüyle bas görevi üstlenirken diğer yönü ile de ezgi seslendirmektedir.

Tekne Boyu: 50 cm,

Tekne eni: 29 cm,

Tekne derinliği: 28 cm,
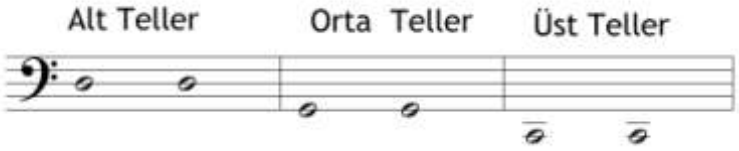
Sap boyu: 68 cm,

İki Eşik Arası: 96 cm

Fotoğraf-3 ve 4

Divan sazının telleri ise şu şekilde akortlanır:

4. **Bas Bağlama:**

Bas bağlama gelenekte olmayan bir çalgıdır. Yaklaşık 40 yıl önce bas gitar veya kontrbas´dan esinlenerek yapılmıştır. Yapıldığı dönem itibari ile halk müziği icralarında geleneksel icraya dönük olarak ezginin ana sesleri çalınarak eşlik etmiştir. Günümüzde biraz daha armonik eşlik yapmaktadır.

Tekne Boyu: 52 cm,

Tekne eni: 30 cm,

Tekne derinliği: 27 cm,

Sap boyu: 48 cm,

İki Eşik Arası: 86 cm
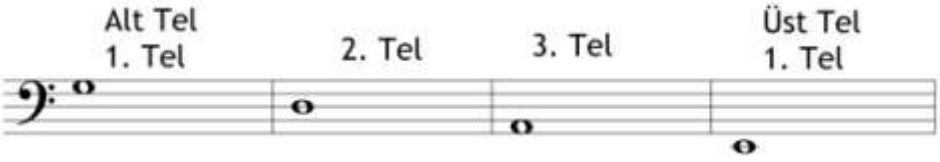

Fotoğraf-5, 6 ve 7

Fotoğraf-8 ve 9

Akort sistemi ve sesleri:

Nota/Şekil-4

Fotoğraf-10

5. Tar:

Tar tezene ile çalınan bir çalgıdır. “Azerbaycan, Özbekistan, İran, Gürcistan ve Türkmenistan´ın bazı bölgeleri ile yurdumuzda Kars yöresinde yaygın olarak kullanılan eski ve köklü bir çalgıdır.” (Özbek ve diğerleri; 1989) Güney Azerbaycan´da (Cenup Azerbaycan-İran) tar beş telli ve diz üzerinde çalınmaktadır. Kuzey (Şimal) Azerbaycan´da ise göğüs hizasında tutularak çalınmaktadır ve 11 tellidir ve asıl üç grup basılarak çalınmaktadır. Bu tellerin dışında “Kök” ve “Zeng” telleri olarak adlandırılan ve dem vermeye yarayan üç grup tel daha bulunmaktadır. Tekne yapısı 8 rakamına benzeyen Tar´ın ses tablası sığır yürek zarıdır. Islak olarak yapıştırılır ve kurutulur. Eşikleri ve tezenesi çoğunlukla hayvan boynuzlarından yapılmaktadır.

Tekne Boyu: 29 cm,

Sap boyu: 57 cm,
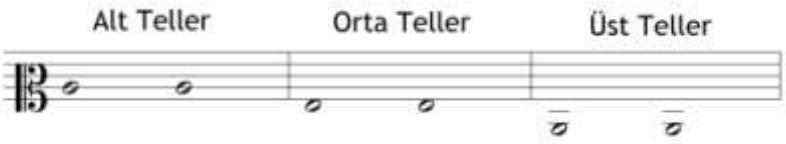
Tel boyu: 86 cm

Fotoğraf- 11

Azerbaycan´da notaları ikinci çizgi Do anahtarı ile yazılmakta olan Tar ile ilgili yazılmış birçok konçerto, fantezi gibi eserle bulunmaktadır.

Telleri ve akort sistemi şöyledir:

Nota/Şekil-5

.

B. **Yaylı Çalgılar**:

1. Kemane;

Kemanenin tarihinin çok eskiler dayandığı birçok araştırmacı tarafından belirtilmektedir. Ok ve ya´a kadar uzayan bir geçmişe sahip olduğu, Okluğ adlı çalgının Kemanenin atası olduğu savunulmaktadır. Iklığ ile de bu anlamda akrabadır. Çoğunlukla su kabağından yapılan bu çalgı "Kabak Kemane " olarak bilinmektedir. Günümüzde oyma veya yaprak olarak da yapılmaktadır. Ses tablası/göğüs deriden veya yürek zarından yapılmaktadır. Önceleri üç telli olarak kullanılmakta iken günümüzde tel sayısı dörde çıkarılmıştır. Bir çubuk üzerine bağlanan ve çoğunlukla atkuyruğu kıllarından yapılan yay ile çalınmaktadır. Orkestrada yaylı çalgılar grubunda tiz sesleri solo olarak çalma görevini üstlenmiştir.

Tekne Çapı: 20 cm,

İki eşik arası: 31 cm,
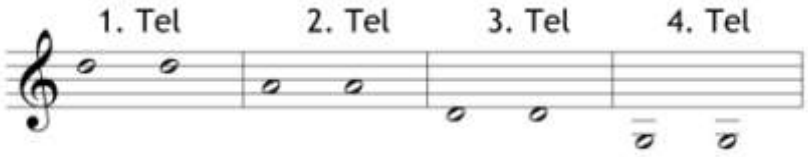
Sap boyu: 42 cm,

Tel boyu: 58 cm,

Yay Boyu: 55 cm

Fotoğraf-12 ve 13

Nota/Şekil-

2. Küçük Iklığ:

Iklığ eski Türk Yaylı Çalgısı olarak bilinir. Bahaeddin Ögel "en eski Türk kemençesi" (Ögel-1987) olarak adlandırmaktadır. Iklığ´ın kökeninin ok ve yaydan "okluğ" dan geldiği de söylenmekle birlikte "Ayaklı Keman" (Gazimihal-1958) olarak da adlandırıldığı görülmektedir. (Özbek-1998) Yay ile çalınan, armudimsi tekne yapısında olan ve ses tablası ağaçtan yapılan ıklığ, yaygın kullanılan bir çalgı değildir. 1990 lı yılların sonlarında Yavuz Top tarafından Mahmut Ragıp Gazimihal´den esinlenerek tekrar yaptırılan ve güncellenen Iklığ, birkaç boyutta ele alınmıştır. Soprano, tenor, alto ve bas olarak düşünülmüş ve yaptırılmıştır.

Iklığ tarafımızca da ele alınarak Orkestrada yaylı çalgı ihtiyacını karşılamak maksadı ile üç boyut olarak tasarlanmış ve çalgı yapımcısı Haydar Karlı´ya bildirilmiştir. (Haydar Karlı daha önce Yavuz Top´a bu çalgılardan yaptığı için konuya vakıftır.) Dolayısı ile üç boyut kendi içerisinde küçük, orta ve büyük olarak adlandırılmış, kullanılan tel kalınlıkları ve akort sistemleri sonucunda notaların yazılacağı anahtarlar belirlenmiştir. Bu üç boyut Iklığ´ın da geçmişi ve yapım özellikleri aynı olduğundan dolayı tekrar tekrar yazmayarak boyutları hakkında bilgi verilmiştir.

Tekne Boyu: 34 cm,

Tekne eni: 24 cm,

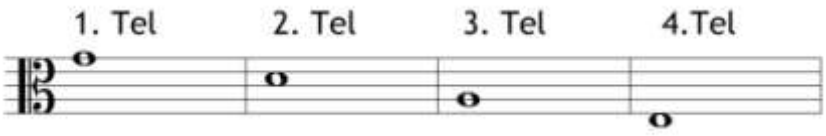
Tekne derinliği: 18 cm,

Sap boyu: 22 cm,

İki Eşik Arası: 39 cm

Fotoğraf-14 ve 15

Nota /Şekil-7

3. Orta Iklığ:

Tekne Boyu: 48 cm,

Tekne eni: 32 cm,

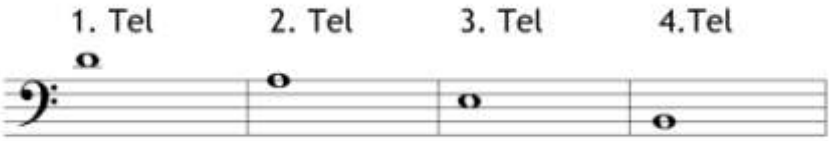
Tekne derinliği: 23 cm,

Sap boyu: 27 cm,

İki Eşik Arası: 54 cm

Fotoğraf-16, 17 ve 18

Nota/Şekil-8

4. Büyük Iklığ:

Tekne Boyu: 53 cm,

Tekne eni: 32 cm,
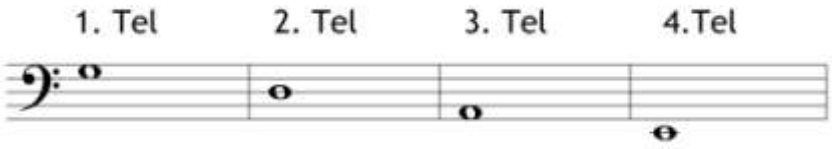
Tekne derinliği: 30 cm,

Sap boyu: 34 cm,

İki Eşik Arası: 68 cm

Fotoğraf-19, 20 ve 21

Nota/Şekil-

Fotoğraf-22, 23 ve 24
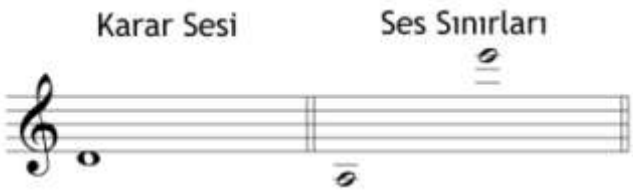
C. Nefesli Çalgılar:

1. Dilsiz Kaval:

Anadolu'da en yaygın kullanılan nefesli çalgıların başında dilsiz kaval gelmektedir. Bir diğer ismi Çoban kavalıdır. İçi boş bir ağaç boru olan kavalın ön yüzeyinde 7, arka yüzeyinde bir delik bulunmaktadır. (Gazimihal-1975/a) Ağız kısmı dudağa sıkıştırılarak ses çıkartılır. Genel olarak erik ağacında yapılmaktadır. Çap ve uzunluklarına göre karar sesleri değişmektedir. Üfleme teknikleri ile doğuşkanların duyurulması halk arasında "Kavalı Horlatma veya Horlatma" olarak adlandırılmaktadır. Orkestra içerisinde genel olarak ezgiyi seslendirme görevi verilmektedir.

Fotoğraf-25

Nota/Şekil-10

2. Mey Ailesi:
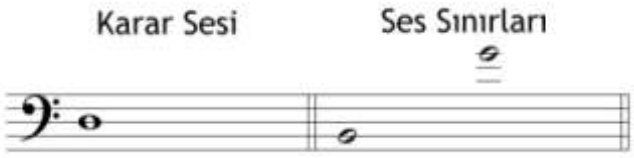
Mey Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz yörelerinde yaygın kullanılmakta olan bir sazdır. Tuşe kısmı genel olarak erik veya kayısı ağacından yapılmaktadır. Ağızlık kısmı ise sulak yerlerde yetişen halk arasında saz olarak adlandırılan kamışlardan yapılmaktadır. Ağızlık kısmına yine kamıştan yapılan ve perde veya kıskaç denilen akort yapmaya da yarayan bir parça geçirilmektedir.

Ülkemizde Mey olarak bilinen bu çalgı, ülkemiz dışında Gürcistan ve Ermenistan´da "Duduk", Azerbaycan´da ise "Balaban" olarak adlandırılmaktadır.

Geçmiş yıllarda üç boyutundan söz edilen Mey (Cura, Orta ve Ana Mey) bugün farklı sesler için (karar seslerine göre) değişik boyutlarda yapılmaktadır. Ön yüzeyinde altı ve arka yüzeyinde bir delik bulunmaktadır. Orkestrada kavala göre daha kalın seslere sahiptir. Bu nedenle bas sesler ile eşlik etmesinin yanı sıra asıl ezgiyi de seslendirmektedir.

Fotoğraf-26 ve 27

Nota/Şekil-11

D. Vurmalı/ Ritim Çalgılar:

Vurmalı veya ritim çalgılar Anadolu coğrafyasında çok çeşitlidir. Darbuka/Dümbelek, kaşık, zilli maşa Asma davul gibi birçok çalgıdan söz edebiliriz. Biz buların içerisinde sadece üç tanesini orkestraya dahil ettiğimiz için onları açıklayacağız.

1. Koltuk Davulu:

Koltuk davulu ağaç bir kasnağın iki yanı deri ile kaplı halde diz ve kol arasına (koltuk arasına) sıkıştırmak sureti ile ve elle çalınan ritim çalgısıdır. Kasnak kısmı çeşitli ağaçlardan yapılmasına rağmen asıl olarak ceviz (koz) ağacından yapılanı tercih edilmektedir. Deri olarak çoğunlukla koyun, keçi veya sığır derisi kullanılmaktadır. Kasnağın iki tarafına gerilen deri kalın sicimler veya yine deri kayışlarla bağlanmaktadır. Sıcak ve soğuklan

kaynaklanan esnemeleri gidermek için bu bağlar yardımı ile gerilip gevşetilebilmektedir. Orkestrada bas ritim görevi görmektedir.

Fotoğraf-28

2. Bendir ve Daire:

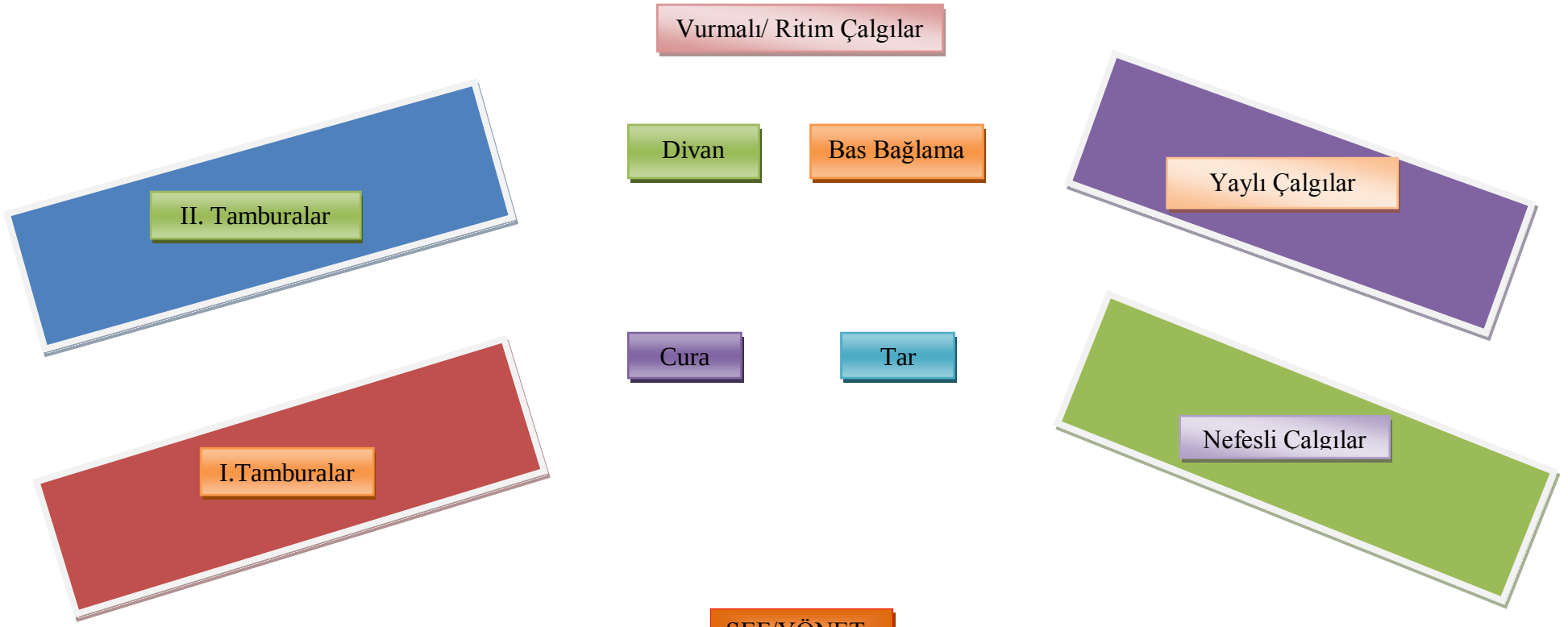
Bu iki çalgı da asıl olarak birbirlerini aynısıdır. Farklı yörelerde çalan kişilerin adlandırılmasından kaynaklı olarak iki ayrı çalgı olarak algılanmaktadır.

Ağaç bir kasnağın bir yüzeyine deri gerilerek yapılmaktadır. Genel olarak iki elle tutularak ve parmak uçları ile çalınmaktadır. Günümüzde oturarak ve iki diz arasına sıkıştırtarak çalındığı görülmektedir. Ayrıca sıcak ve soğuktan kaynaklanan esnemeleri gidermek için vidalı kancaların eklendiği de görülmektedir.

Fotoğraf-29-30

“HALK ÇALGILARI ORKESTRASI”
KURULUM ŞEMASI

III. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

SONUÇLAR:

"Halk Çalgıları Orkestrası Kurma ve Geliştirme" başlıklı araştırma projemizin sonuna gelmiş bulunuyoruz. Yaptığımız çalışmalar ve araştırmalar sonucunda elde ettiğimiz veriler ile şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Çalgılar belli standartlara kavuşturulmuş ve ölçüleri verilmiştir. Özellikler temel aldığımız Bağlama/ Tambura´nın alt telinin "RE" sesine akortlanması sonucunda birçok sorun çözülmüştür.
2. Buna bağlı olarak çalgıların çalacakları eserin yazılması sürecinde her çalgının yer aldığı partisyon yazımı belirlenmiştir. Ayrıca her çalgının çalacağı ve partisinin yazılacağı anahtarlar saptanmıştır.
3. Halk Çalgıları Orkestrası Kurulumu bu çalışma ile somutluk kazanmıştır.
4. Orkestranın seslendirebileceği ve bu orkestra için hazırlanmış 10-15 civarında ezgi ortaya konmuştur.
5. Halk Çalgıları ile Halk Müziği dışında ezgiler çoksesli ve orkestra düzeneğinde seslendirilmiştir.
6. Marmara Üniversitesi bünyesinde yeni bir topluluk olarak "Halk Çalgıları Orkestrası"nın kurması sağlanmıştır.
7. Halk Çalgıları Orkestrası ile ülkemiz müzik kültürüne ve müzik eğitimi süreçlerine katkı sağlanmıştır.

ÖNERİLER:

Bu araştırma ile Halk Çalgıları Orkestrası yeni bir çalışma alanı olarak tartışma ortamına getirilmiş bulunmaktadır. Elde edilen sonuçların geliştirilmesi, yeni orkestraların kurulması ve çalınabilecek repertuarın/dağarın oluşması için;

1. Başta Akademik kurumlar olmak üzere örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bu çalışmaların çoğalması gerekmektedir.
2. Özellikle sanat alanları ile ilgili resmi veya özel kurumlar ile yerel yönetimlerin konuya sahip çıkarak bu çalışmaların yaygınlık kazanması sağlanmalıdır.
3. Özellikle bestecilerin bu alan ile ilgili özgün eser, uyarlama ve düzenlemeler yaparak desteklemeleri gerekmektedir.
4. Halk Çalgıları eğitimi veren yüksek öğretim kurumları ve Anadolu Güzel sanatlar ve Spor liselerinde çalgıların bu standartlara göre hazırlanmış metotlarla eğitim /öğretim sürecini sürdürmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA:

- **SAYGUN, A.Adnan;** (Makalede A. Adnan Olarak Yazılmıştır); "Kompozitörün Çalışmasına Dair**", Musiki Muallim Mektebi Mecmuası,** Sayı.1 01.04.1934 Ankara
- **ATAMAN, Sadi Yaver**; "Dem Tutma Meselesi", **Musiki ve Sanat Hareketleri Dergisi**, Sayı 4-5, 1. Ve 2. Kanun 1934-35
- **ATAMAN, Sadi Yaver:"Anadolu Halk Sazları"** Burhaneddin Mat. İst. 1938
- **SARISÖZEN, Muzaffer; "**Çoksesli Müzik ve Bağlamalar**" Güzel Sanatlar Dergisi,** MEB yayınları, Sayı 2 s.117 Ankara 1940
- **SARISÖZEN;** "Kaval, Tulum, Çifte", **Güzel Sanatlar Dergisi**, MEB yay. Sayı 4 s.106, Ankara 1942
- **SARISÖZEN; "**İki Sesli Halk Müziği**" Ülkü Dergisi, Yeni Seri 115, Ankara 1945**
- **ARSUNAR, Ferruh**; "Topal Koşma", **Ülkü dergisi**, Seri III Cilt 1 Sayı 5 Ankara 1947
- **ATAMAN, Sadi Yaver;**"Türk Halk Musikisinde Çokseslilik Meselesi", Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Sayı, 22, 23, 24, 1951
- **GAZİMİHAL, M. Ragıp; Musiki Sözlüğü**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1961
- **GAZİMİHAL, M. Ragıp**; **Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1975
- **AÇIN, Cafer**; "Standart Bağlama Ailesi ve Bağlama Düzenlerinin Bağlamaya Yapmış Olduğu Etkiler", **II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri,** III. Cilt, G.Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, 1983
- **ALTUĞ, Nevzat**; "Çoksesli Müzik Eğitiminde Halk Çalgılarından Yararlanılması", **"1. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu"**, 7-9 Mayıs 1984, İzmir
- **ALTAR, C.Memduh; "**Müzikte Neden Çokseslilik**", Erdem (ayrıbasım)Atatürk K.Dil ve Tar. Yük. Kur.** Atatürk Kültür Merkezi, Ank.1987, C II, Sayı. VI, s 749
- **ÖZBEK M,ve Diğerleri**; "**Türk Halk Müziği Çalgı Bilgisi"**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989
- **ÖZDEMİR M. Ali; "Bağlamanın Solo Bir Çalgı Olarak Çoksesli Kullanımı",** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniv. Fen Bil. Enst. İst. 1992
- **ÖZDEMİR, M. Ali,** "Bağlama Toplulukları İle Oda Müziği", **"5. İstanbul Müzik Günleri Sempozyumu"** İst. 1998
- **ÖZDEMİR, M. Ali;** "Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Halk Çalgıları Orkestrası", **"Halk Müziğinde Çalgılar Uluslararası Sempozyumu"** Kocaeli Üniversitesi ve Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı işbirliğinde, Kocaeli 14 – 15 – 16 Aralık 2007
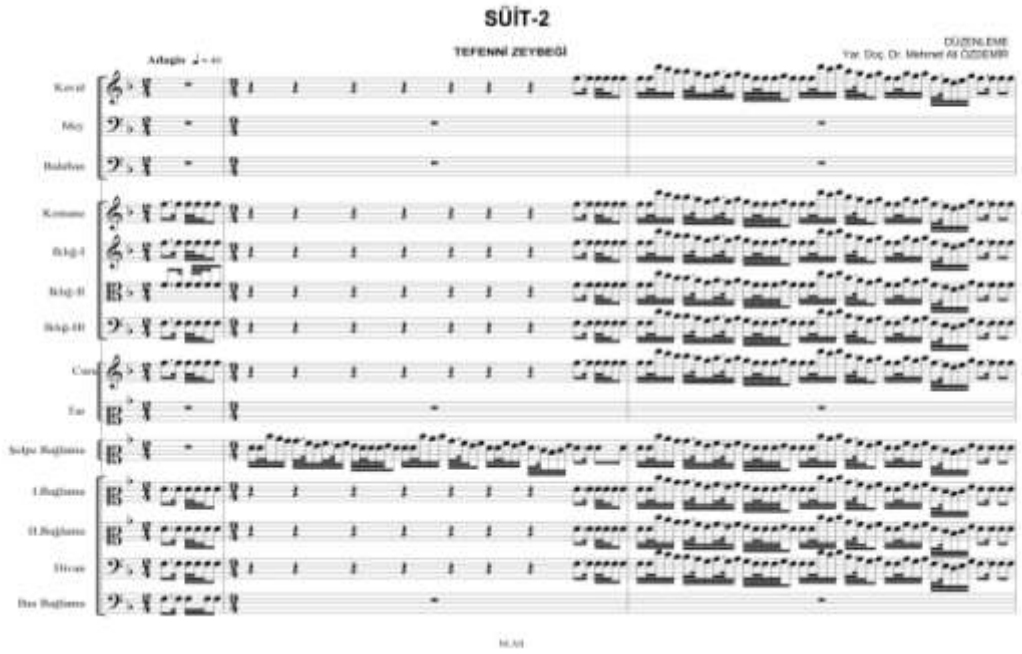
- **ÖGEL, Bahaeddin; "Türk Kültür Tarihine Giriş"** Başbakanlık Basımevi, C.9, Ankara 1987 s. 270
- **ÖZBEK, Mehmet; "Türk Halk Müziği El Kitabı 1-Terimler Sözlüğü"** AKM Başkanlığı Yayınları, Ankara 1998, s.95
- **GAZİMİHAL, M. Ragıp; "Asya ve Anadolu Kaynaklarında Iklığ",** Ses ve Tel Yayınları Ankara, 1958
- **GAZİMİHAL, M. Ragıp; "Türk Nefesli Çalgıları",** Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1975
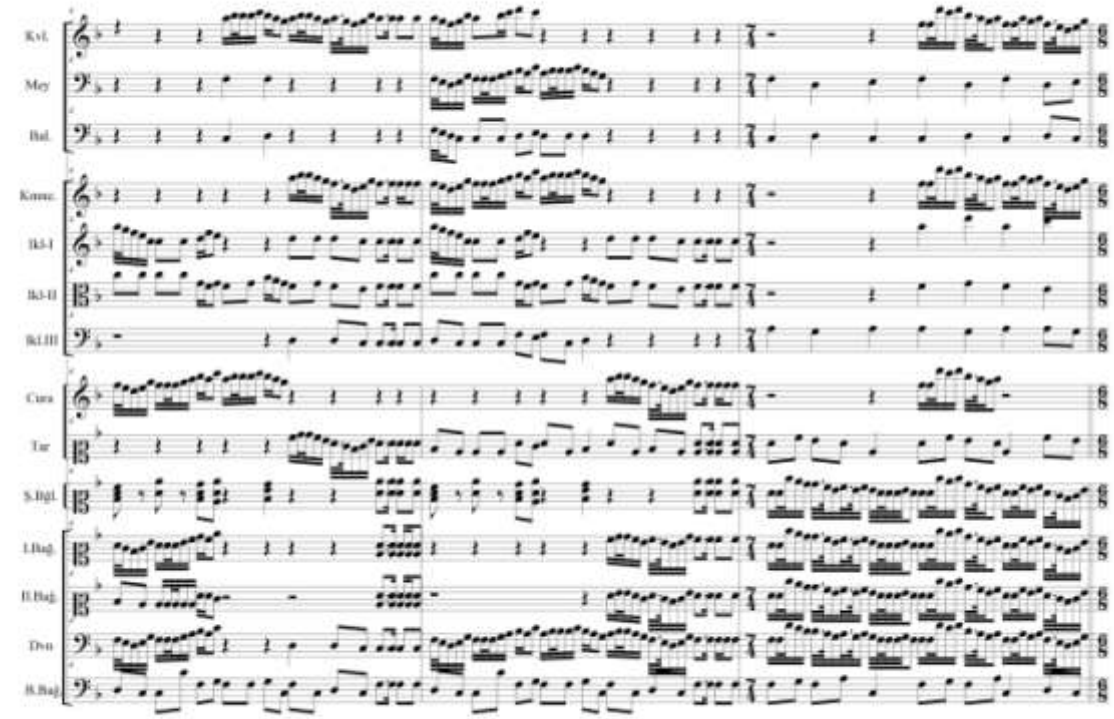
EKLER:

1. **Ek-1. Bağlamalarda Kullanılan Burgular:**
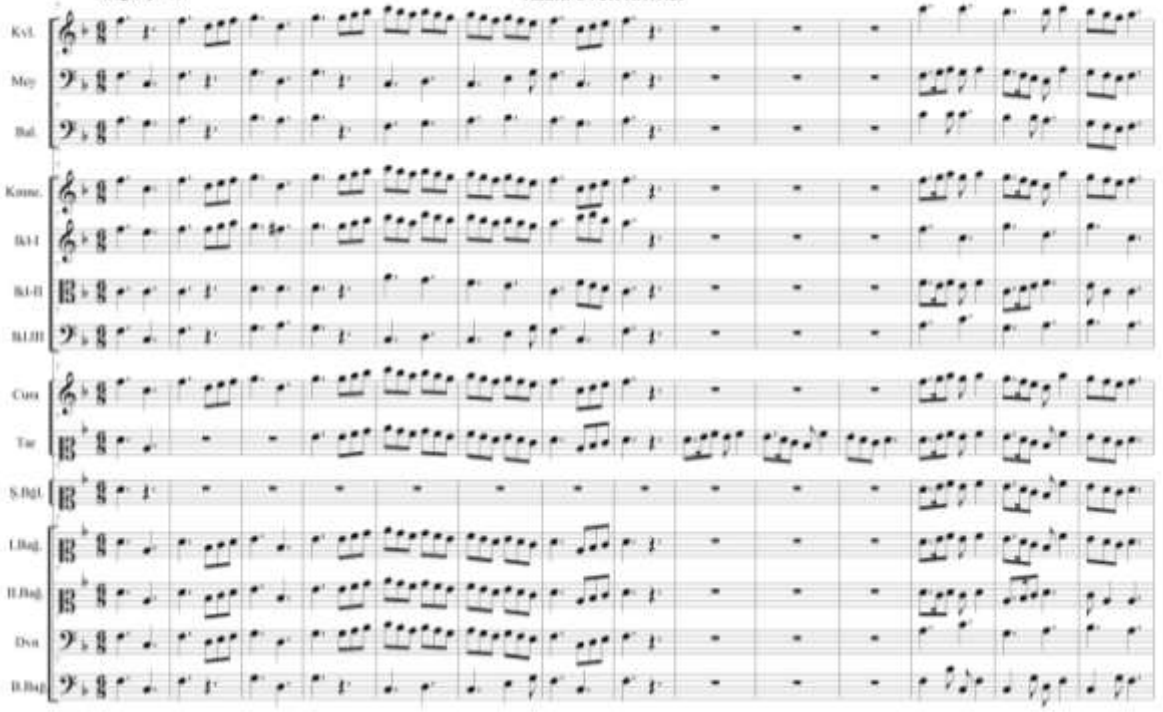

2. **Ek-2. Süit 2 (Düzenleme: Mehmet Ali Özdemir)**
3. **Ek-3. Yolculuk (Mehmet Ali Özdemir)**
4. **Ek-4. Karanfilim Budama (Düzenleme: Mehmet Ali Özdemir)**
5. **Ek-5. Bencileyin (Mehmet Ali Özdemir)**
6. **Ek-6. Macar Dansı (Brahms- Uyarlama: Mehmet Ali Özdemir)**
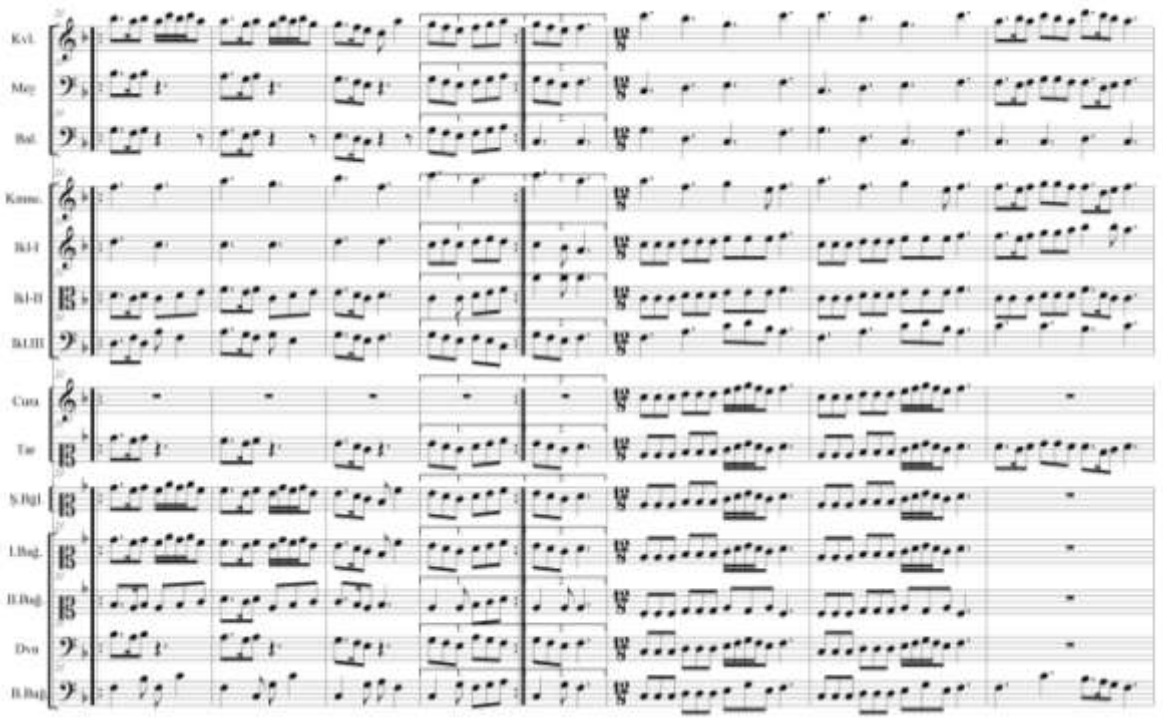

SÜİT-2
TEFENNİ ZEYBEĞİ
DÜZENLEME
Yar. Doç. Dr. Mehmet Ali ÖZDEMİR
Adagio ♩= 60
Kavat
Mey
Bulabas
Kemane
Bsğ-I
Bsğ-II
Bsğ-III
Cura
Tar
Solpe Bağlama
I.Bağlama
II.Bağlama
Divan
Dav Bağlama
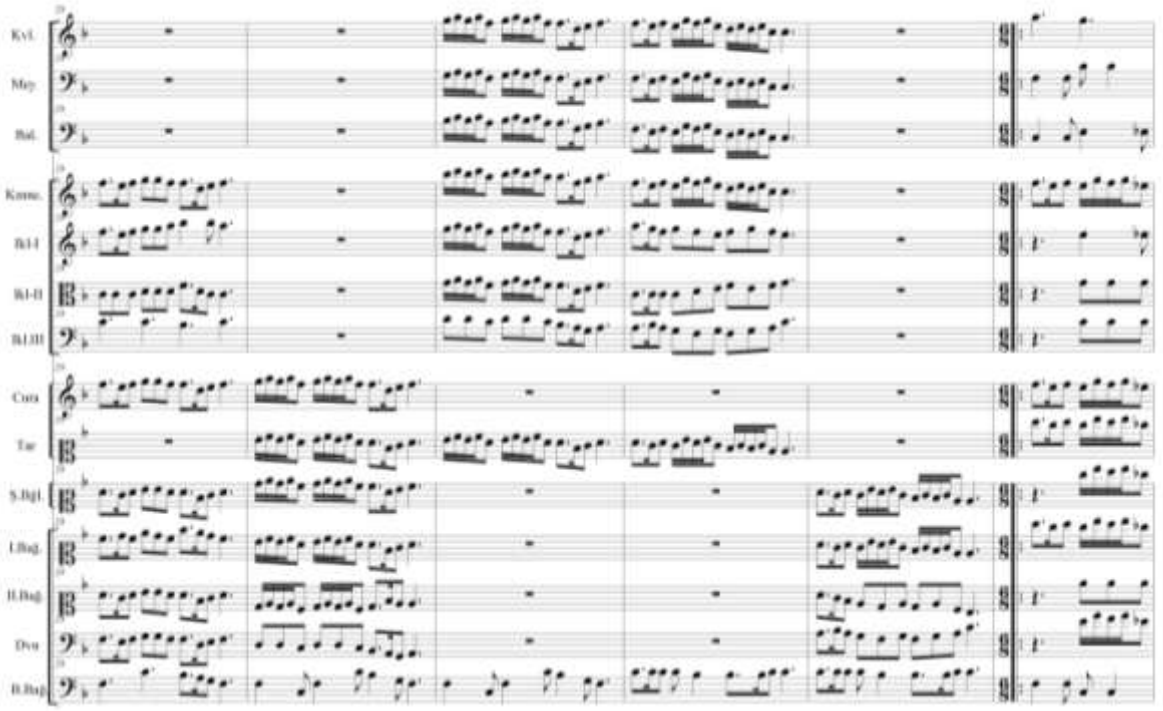

Kvl.
Mey
Bal.
Kemc.
Bs-I
Bs-II
Bs.III
Cura
Tar
S.Bğl.
I.Bağ.
II.Bağ.
Dvn
B.Bağ.
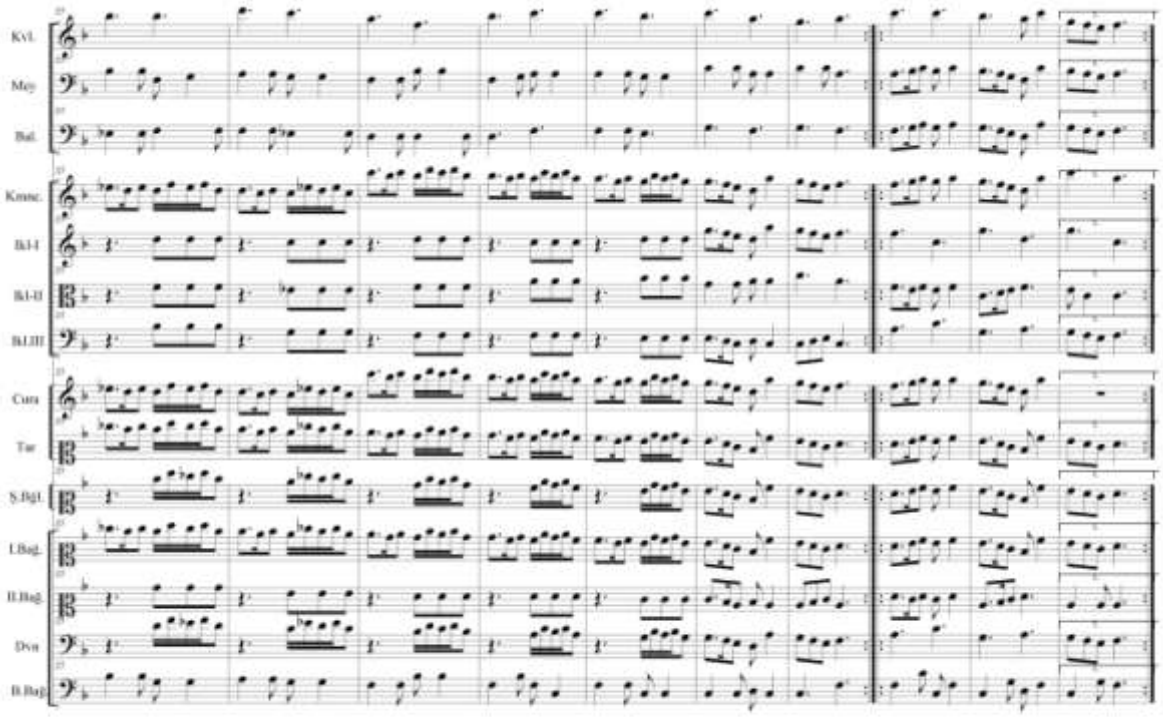
Allegro ♩. = 110
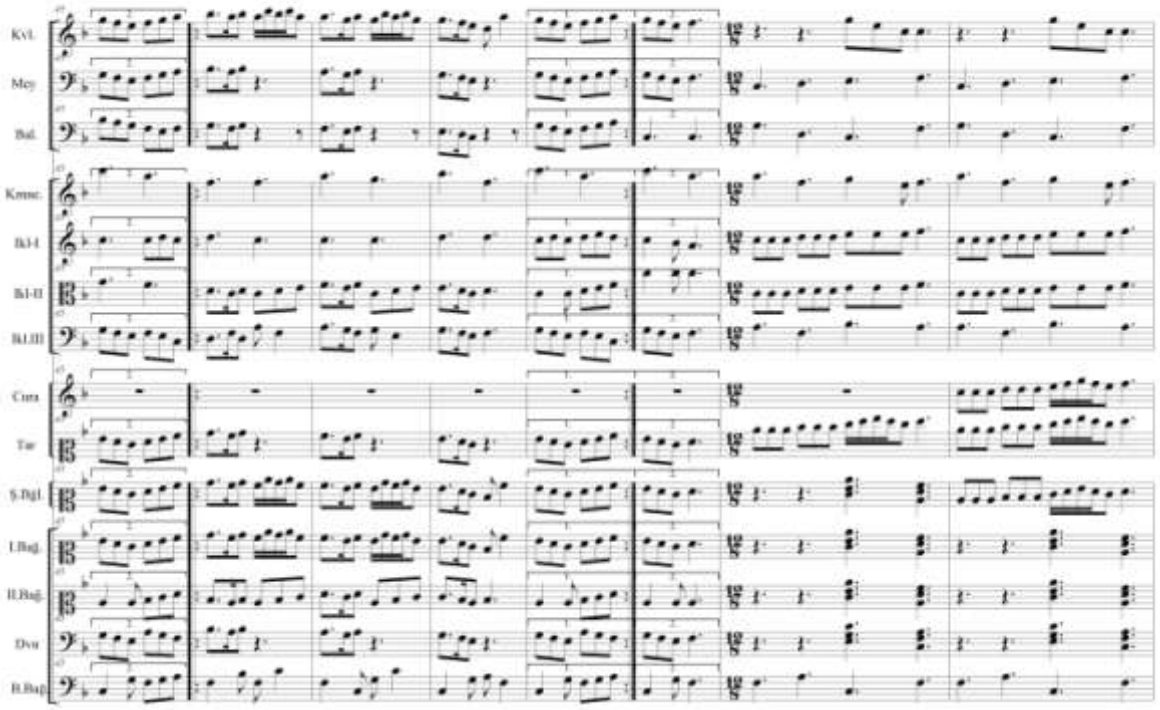
AZERİ OYUN HAVASI
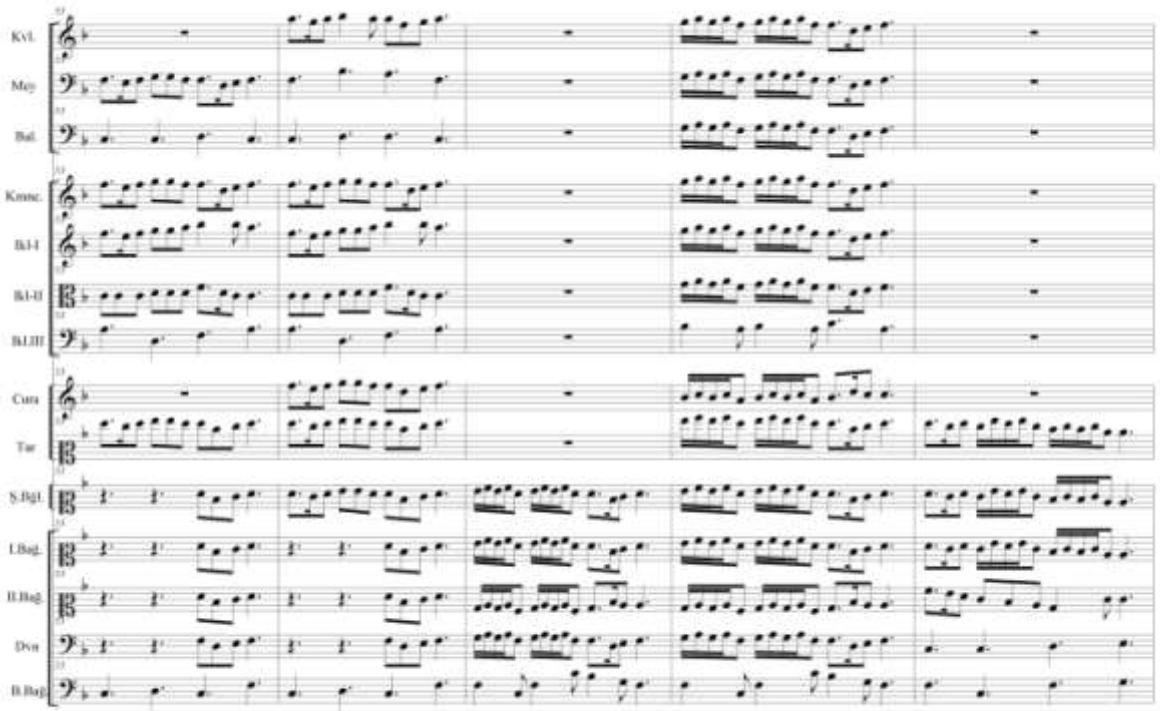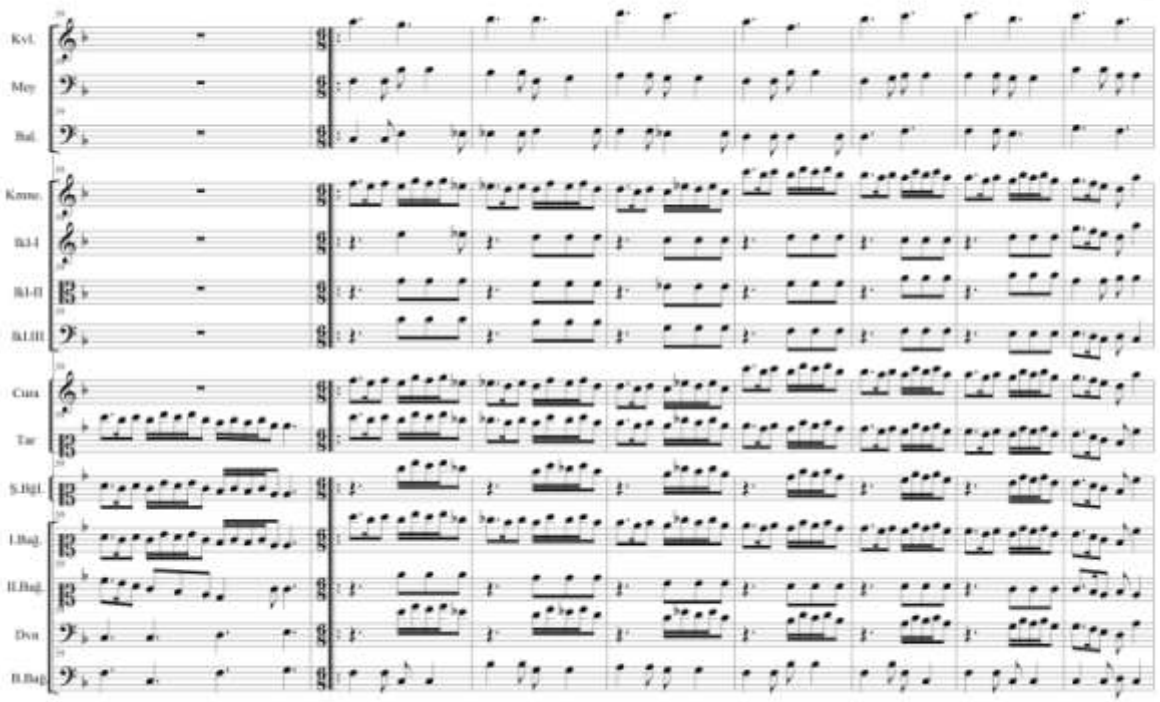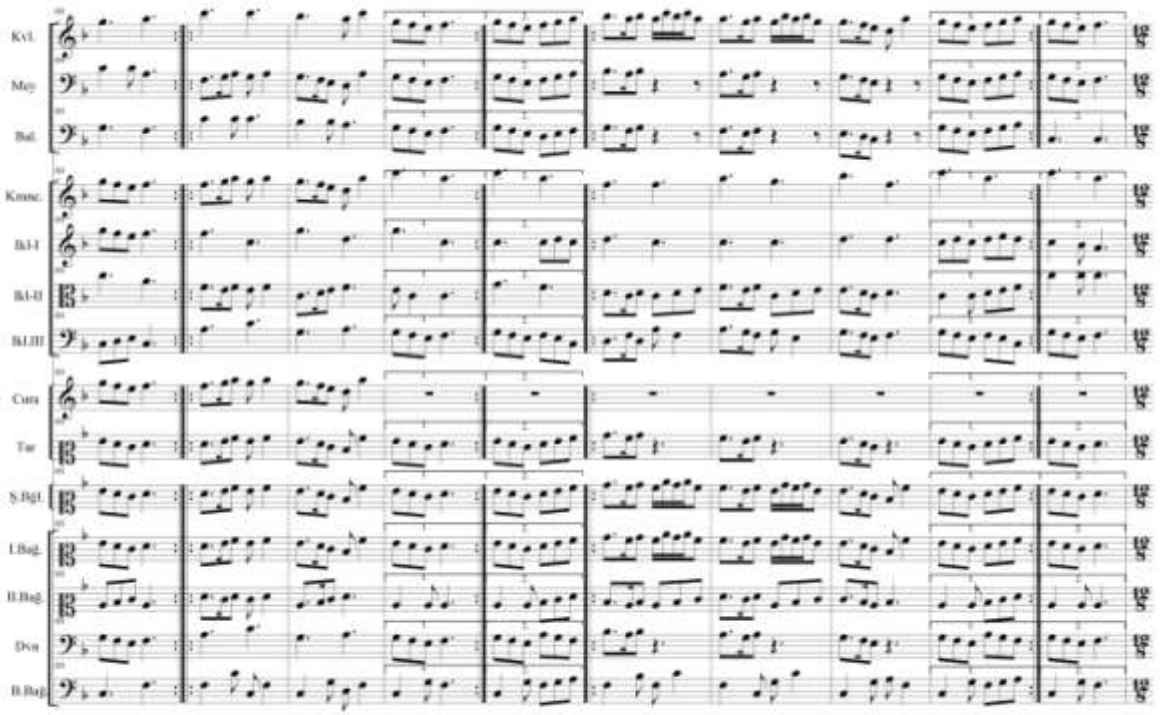

Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
Bk I-I
Bk I-II
Bk I.III
Cura
Tar
S.Bgl.
I.Bag.
II.Bag.
Dvn
B.Bağ.
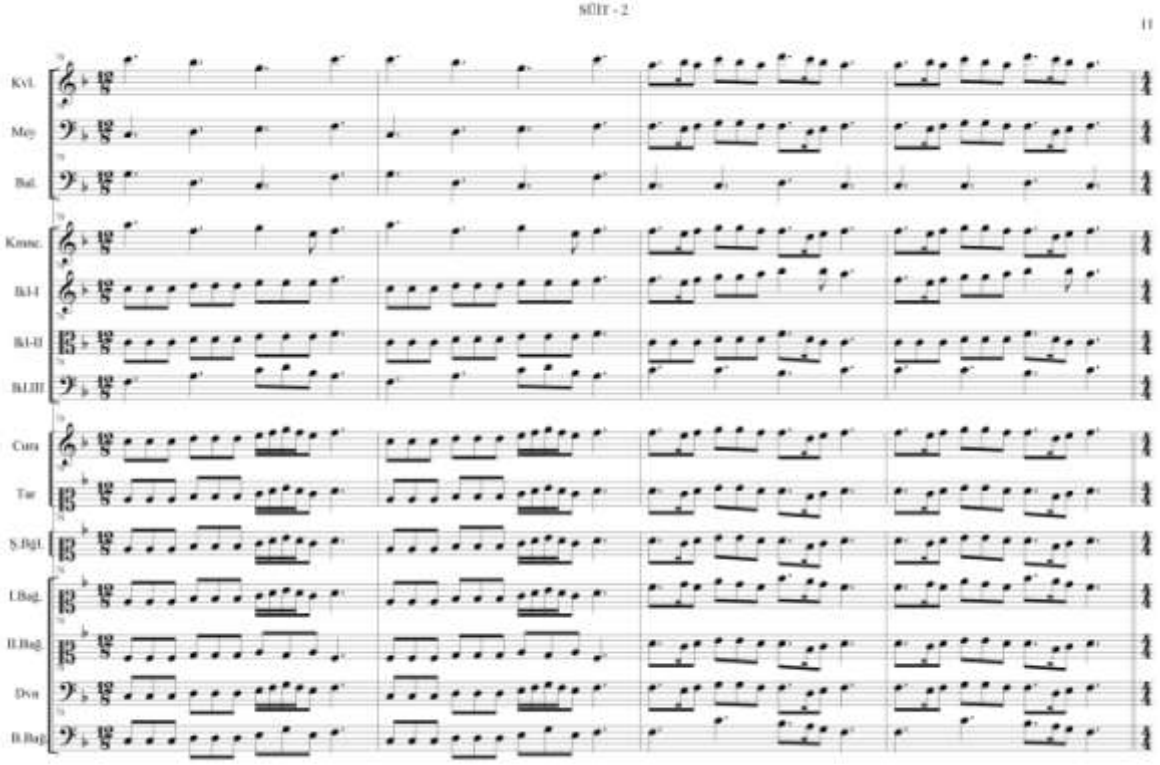

Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
Bk I-I
Bk I-II
Bk I.III
Cura
Tar
S.Bgl.
I.Bag.
II.Bag.
Dvn
B.Bağ.
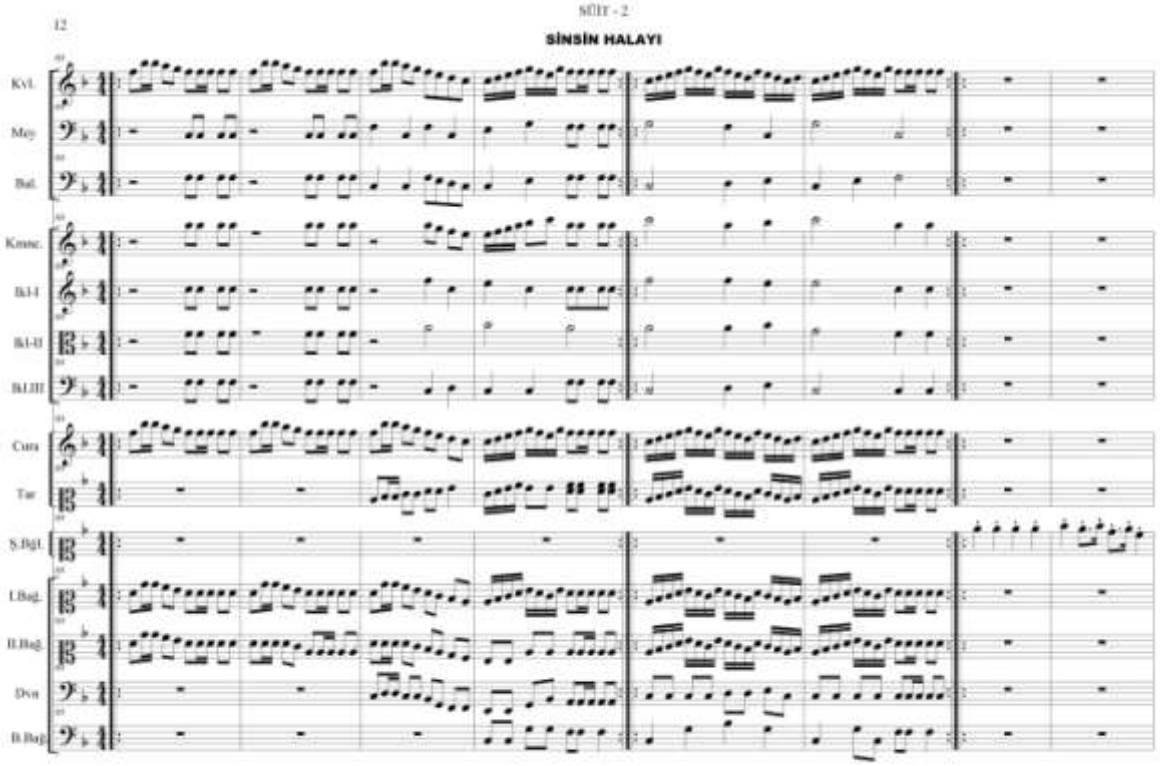

Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
B♭I-I
B♭I-II
B♭I,III
Cura
Tar
S.Dgl.
I.Bag.
II.Bag.
Dvn
B.Bağ.

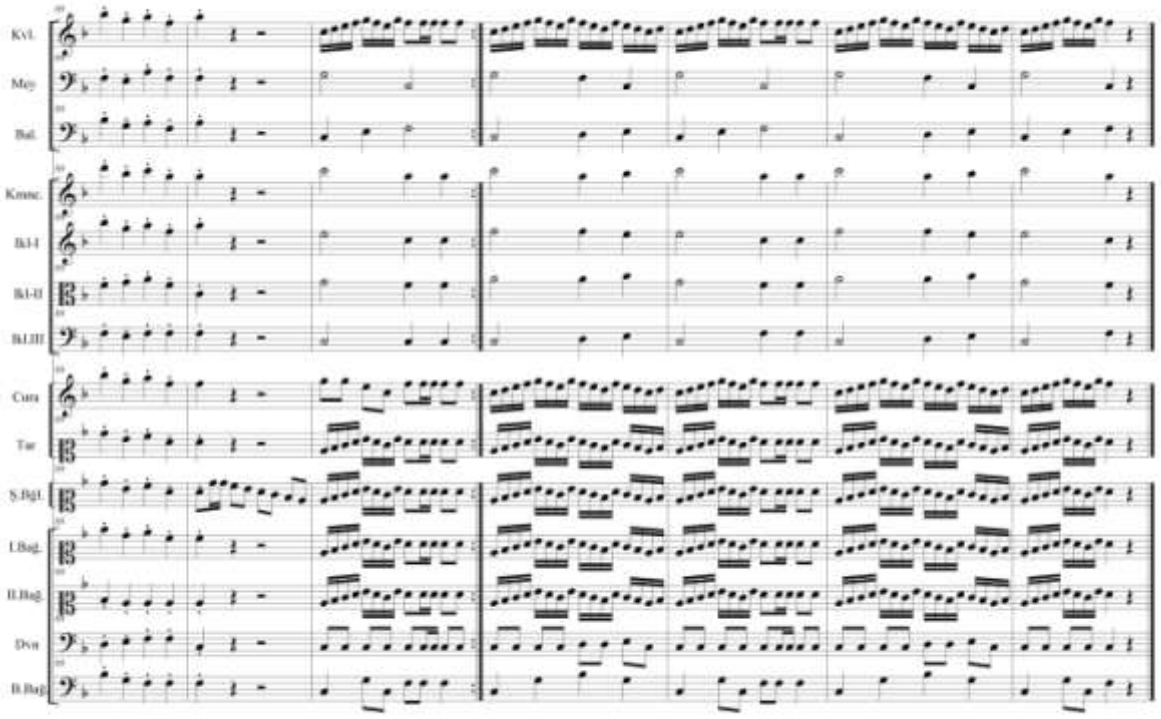

Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
B♭I-I
B♭I-II
B♭I,III
Cura
Tar
S.Dgl.
I.Bag.
II.Bag.
Dvn
B.Bağ.

Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
Bk1-I
Bk1-II
Bk1.III
Cura
Tar
S.Bgl.
I.Bag.
II.Bag.
Dvn
B.Bag.

Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
Bk1-I
Bk1-II
Bk1.III
Cura
Tar
S.Bgl.
I.Bag.
II.Bag.
Dvn
B.Bag.

11
Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
B.I-I
B.I-II
B.I.III
Cura
Tar
S.Bgl.
I.Bag.
II.Bag.
Dvn
B.Bağ.

12
SİNSİN HALAYI
Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
B.I-I
B.I-II
B.I.III
Cura
Tar
S.Bgl.
I.Bag.
II.Bag.
Dvn
B.Bağ.

Kvl.
Mey
Bal.
Kmnc.
B.I-I
B.I-II
B.I.III
Cura
Tar
S.Bğl.
I.Bağ.
II.Bağ.
Dvn
B.Bağ.